فصلنامه علمی اعتیاد پژوهی، سال پانزدهم، شماره شصت، ص۹۶-۶۷، تابستان ۱۴۰۰
Scientific Quarterly of Research on Addiction, Vol. 15, No. 60, P 67-96, Summer 2021

مقاله پژوهشی
Research Article

چالش‌های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی (مطالعه موردی کلانتری‌های شهرستان کرمانشاه)

صیاد درویشی[۱]، لطفعلی بختیاری[۲]، بهمن گله جاری[۳]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱/۳۰

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف تبیین چالش‌های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی در شهرستان کرمانشاه انجام شد. **روش:** تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش‌شناسی و ماهیت از نوع تحقیقات کیفی-کمی بود. جامعه آماری در بخش کیفی، خبرگان ناجا در استان کرمانشاه و در بخش کمی کارکنان کلانتری‌های شهرکرمانشاه بود. از میان آنها، نمونه‌ای به حجم ۱۱۲ نفر بر اساس فرمول کوکران انتخاب شد. داده‌ها در بخش کیفی با استفاده از تکنیک تحلیل محتوا و در بخش کمی با استفاده از روش‌های آمار استنباطی تجزیه و تحلیل شدند. **یافته‌ها:** بر اساس یافته‌های کیفی، تعداد ۱۰ چالش درون‌سازمانی و ۱۲ چالش برون‌سازمانی مشخص شد. در بخش کمی و نهایی پژوهش نیز تعداد ۱۰ چالش درون‌سازمانی و ۱۲ چالش برون‌سازمانی مورد تایید قرار گرفتند و مهمترین چالش‌ها ناتوانی مامورین در ورود و کشف مواد به دلیل بکارگیری تکنولوژی روز توسط توزیع‌کنندگان و ضعف همکاری سازمان‌های دخیل در مقابله با توزیع‌کنندگان مواد مخدر بودند. همچنین، تحلیل عاملی تاییدی وجود دو عامل چالش‌های درون‌سازمانی و برون سازمانی را مورد تایید قرار داد. **نتیجه‌گیری:** نتایج پژوهش حاکی از آن است که پلیس در شهرستان کرمانشاه می‌تواند با برنامه ریزی اصولی نسبت به حذف یا کاهش چالش‌های شناسایی شده و مبارزه موفقیت‌آمیز با توزیع‌کنندگان مواد مخدر صنعتی، میزان گرایش، دسترسی و تقاضا به مواد مخدر را کاهش دهد.

کلید واژه‌ها: چالش‌های سازمانی، اعتیاد، مواد مخدر صنعتی، توزیع‌کنندگان مواد مخدر، شهرستان کرمانشاه

۱.نویسنده مسئول: استادیار، گروه پیشگیری از جرم، دانشگاه علوم انتظامی امین و عضو پیوسته انجمن علمی پژوهش‌های انتظامی ایران، تهران، ایران. پست الکترونیک: s49darvishi@gmail.com
۲. دانشیار، گروه مدیریت راهبردی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران
۳. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد فرماندهی و مدیریت انتظامی،گروه فرماندهی انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

مقدمه

بی‌شـــک امروزه پدیده اعتیاد به مواد مخدر، روان‌گردان و مواد صـــنعتی جدید یکی از مهم‌ترین بحران‌های جوامع بشـری به شـمار می‌رود، چرا که این پدیده تمامی سـاختارهای اجتماعی، سـیاسـی، فرهنگی، اقتصـادی و دیگر جنبه‌های جوامع را تحت تاثیر مخرب خود قرار داده اسـت. اعتیاد به مواد مخدر و جرایم مرتبط با مواد مخدر ناشـی از خرید و فروش مواد مخدر برای بسـیاری از کشـورها مشـکلات جدی اسـت (چن[1] و همکاران، ۲۰۲۰). امروزه سـوءمصـرف مواد مخدر و اعتیاد در جوامع مختلف فراگیر شـده و حتی در دو دهه اخیر میزان مرگ و میر ناشـی از مصـرف بیش از حد مواد افیونی، بطور مداوم افزایش یافته اسـت (زلدونا[2] و همکاران، ۲۰۲۰). البته مصـرف مواد مخدر و حتی عادت و نیز اسـتعمال تفننی این گونه مواد تاریخی طولانی دارد. توســعه زندگی شــهری، فراوانی مشــکلات اقتصادی، اجتماعی و جوان بودن درصد بالایی از جمعیت جامعه ایران باعث افزایش کمی و کیفی آســیب‌های اجتماعی گوناگون شــده و زمینه‌ای برای ابتلاء به انواع آســیب‌ها خصــوصــا اعتیاد را برای جامعه جوان کشــور فراهم آورده اســت. اگرچه مصــرف مواد اعتیادآوری همچون تریاک، هروئین و غیره اثرات بســیار نامطلوبی را بر فرد و جامعه برجای می‌گذارد، اما امروزه با ورود مواد مخدر صــنعتی جدید، اثرات بســیار نامطلوب و غیرقابل جبرانی به جامعه وارد می‌گردد و بیم آن می‌رود که به جهت عوارض بسیار مهلک مواد صنعتی و تاثیرات سوء آن به مغز، الگوی مصرف دیرینه و سنتی در کشور، از تریاک و حشــیش به ســمت این مواد تغییر یابد. مواد افیونی اگر باعث ســســتی و رخوت افراد می‌شــوند، موادی همچون کراک، کریســتال و آمفتامین‌ها موجب تحریک، توهم و توان افزایی شــده و چون خشــم نهفته را در افراد ایجاد می‌کنند، علاوه بر بروز مشـکلاتی برای فرد مصــرف‌کننده، خانواده و جامعه را نیز در معرض آســیب جدی قرار می‌دهند. مهار توسعه، برهم خوردن ثبات سیاسی و تهدید روند دموکراسی در جوامع از عوارضی است که به معضل اعتیاد منتسب می‌شود (رحیمی موقر،کاظم و رزاقی، ۱۳۸۰).

1. Chen
2. Zeledona

سال پانزدهم شماره ۶۰ تابستان ۱۴۰۰
Vol. 15, No. 60, Summer 2021

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

استان کرمانشاه به علت همجوار بودن با کشور عراق و دارا بودن ۳۷۱ کیلومتر مرز مشترک با این کشور یکی از شریان‌های ورود و توزیع و قاچاق مواد مخدر می‌باشد. گفتنی است که نتایج تحقیق کلانتری (۱۳۸۹) بیان می‌کند که شهر کرمانشاه به عنوان مرکز استان نقش تامین و توزیع کننده اصلی مواد مخدر را برای دیگر شهرستان‌های استان دارد و مردم و ساکنین دیگر شهرها و شهرستان‌های استان بیشتر سوءمصرف‌کننده و وابسته به این مواد هستند. براساس آمار پزشکی قانونی کرمانشاه، تعداد مرگ و میرهای ثبت شده به علت مواد مخدر در سال‌های ۱۳۹۱و ۱۳۹۲، ۲۰۱ نفر بوده که ۱۹۳ نفر آن را مردان (۹۶ درصد) و ۸ نفر آن را زنان (۴درصد) تشکیل می‌دهند. از این تعداد، ۱۲۶ نفر مجرد، ۷۴ نفر دارای تحصیلات ابتدایی و ۹۲ نفر بیکار بوده‌اند (سالاری و همکاران، ۱۳۹۴). همچنین، تحقیق در رابطه با زندانیان مرتبط با قتل، نزاع و سرقت در سال ۱۳۹۱ در شهرستان کرمانشاه نشان می‌دهد که ۳۹ درصد از زندانیان قبل از ورود به زندان مصرف‌کننده تریاک و شیشه بوده‌اند (جلیلیان و همکاران، ۱۳۹۲). همچنین، افزایش چهار برابری کشف مواد مخدر در شش ماه نخست سال ۱۳۹۶ نسبت به مدت مشابه سال گذشته، حکایت از افزایش فعالیت توزیع‌کنندگان مواد مخدر در سطح استان دارد. بر این اساس، موضوع حاضر یکی از دغدغه‌های جامعه کرمانشاه است و نتایج این مطالعه می‌تواند راهکارهای عملی در پیشگیری از اعتیاد و کاهش توزیع، قاچاق و مصرف مواد مخدر صنعتی را ارائه دهد.

نکته حائز اهمیت در آمارهای فوق در خصوص توزیع و مصرف مواد مخدر در شهرستان کرمانشاه این است که اولا، افزایش نرخ مرگ و میر ناشی از اعتیاد، بالاتر از نرخ میانگین کشوری است. ثانیا، با وجود این که پلیس این شهرستان در کشف مواد مخدر نیز شاهد موفقیت‌هایی بوده است، اما نرخ آمار مرگ و میر حاکی از فراوانی توزیع و دسترسی آسان به مواد مخدر در این شهرستان می‌باشد و مبارزه جدی با توزیع‌کنندگان مواد مخدر را برای کاهش میزان دسترسی به مواد مخدر و محرک را ضروری می‌نماید، چرا که سهولت دسترسی به مواد مخدر و هم‌نشینی با افراد دارای پیشینه کیفری و رفتارهای مخل

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

نظم عمومی، تاثیر زیادی در گرایش جوانان به مواد مخدر دارند (جبریل[1]، ۲۰۲۰) و ثانیا برای ارتقای سطح مبارزه با مواد مخدر به منظور کاهش دسترسی و در نتیجه کاهش اعتیاد، نیاز به راهکارهای اساسی، علمی و کاربردی است. اما تاکنون تحقیقی در مورد موانع، چالش‌ها و مشکلات مبارزه با مواد مخدر در این شهرستان انجام نشده است و شاید به این جهت است که برنامه‌ریزان عرصه کنترل توزیع مواد مخدر و محرک نمی‌توانند به روشنی بیان کنند که موانع و مشکلات پیش روی عوامل انتظامی در مبارزه با توزیع‌کنندگان مواد مخدر صنعتی کدامند و یا راهکارهای عملی و کاربردی موثرتر برای افزایش اثربخشی مبارزه با توزیع‌کنندگان به منظور کاهش میزان عرضه و گرایش به اعتیاد ارائه نمی‌نمایند. بدیهی است که شناسایی چالش‌ها با یک رویکرد علمی می‌تواند برنامه‌های عملی مبارزه را انسجام بخشد. بنابراین، سؤال اصلی در تحقیق حاضر این است که چالش‌های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی در کرمانشاه کدامند؟

از نظر جامعه‌شناسی هر دارویی که پس از مصرف، آن چنان تغییراتی در انسان ایجاد کند که از نظر اجتماعی این تغییر قابل قبول یا پذیرش نباشد و اجتماع نسبت به آن حساسیت یا واکنش نشان دهد، آن دارو مخدر است (نیّر، ۱۳۷۲؛ آتشین، ۱۳۸۱). مواد مخدر از تنوع زیادی برخوردار است، به گونه‌ای که بر مبنای کنوانسیون‌های بین‌المللی ۲۶۶ ماده مخدر تحت کنترل قرار دارد. براساس گزارش اداره کل مطالعات و پژوهش‌های ستاد مبارزه با مواد مخدر، تاکنون بیش از ۹۹۹ ماده مخدر، محرک، توهم‌زا و آرام‌بخش شناسایی شده است، که به انحای مختلف مورد استفاده واقع می‌شود (مرتضوی قهی، ۱۳۸۲). بخشی از مواد اعتیادآور مستقیما در طبیعت وجود داشته و یا در کارخانجات با پردازش شیمیایی و استفاده از مواد طبیعی به دست می‌آیند، مانند تریاک، هروئین، مرفین، حشیش و یا به صورت مصنوعی و صنعتی در آزمایشگاه‌ها و با عملیات شیمیایی تهیه می‌شوند، نظیر متادون (غنجی، ۱۳۸۶) که اثرات آن بر فعالیت فکری و روحی بسیار مخرب می‌باشد (قدیرزاده، ۱۳۹۴). برای پیشگیری و درمان اعتیاد، نهادها و سازمان‌های

1. Jebril

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

زیادی دخیل هستند. وقتی مهم‌ترین درمان‌های افراد وابسته به مواد مخدر درمان روان‌شناختی، بهداشتی، ذهنی، جسمی و اجتماعی است (حمزه، علی و حسین، ۲۰۲۰)، اهمیت سازمان‌های حمایتی، فرهنگی، اجتماعی و درمانی بیشتر معلوم می‌گردد، اما هنوز هم ماموران انتظامی درگیر در امر مبارزه با قاچاق مواد مخدر بیشترین تاثیر را در پیشگیری از اعتیاد از طریق مبارزه جدی با مواد مخدر بر عهده دارند. کنترل مرز وسیع ایران با افغانستان و پاکستان که در بیشتر موارد کوهستانی می‌باشد، سختی مبارزه را دو چندان ساخته است. این منطقه جنوب غرب آسیا یا منطقه هلال طلائی، یکی از مراکز وسیع کشت خشخاش و تولید گیاهان تخدیری درجهان محسوب می‌شود (فرشید و یادگارنژاد، ۱۳۹۵). براساس تخمین‌های مسئولین مبارزه با مواد مخدر ایران، حدود ۴۰ درصد از مواد افیونی که از مرزهای افغانستان به ایران انتقال می‌یابد، در داخل ایران مصرف می‌شود و بقیه آن به بازارهای اروپا قاچاق می‌شود (علیوردی‌نیا و پرایدمور[1]، ۲۰۰۸). جمهوری اسلامی ایران در سال ۲۰۰۹ بیشترین مواد افیونی نظیر تریاک (۸۹ درصد) و هروئین (۳۳ درصد)را نسبت به سایرکشورهای دنیا کشف کرد و همکاری‌های بین‌المللی در زمینه مبارزه با مواد مخدر را در قالب طرح‌هایی نظیر ابتکار سه جانبه، دفاتر رابط مرزی و کنترل دیلوری با سایر کشورها دارد (علیوردی‌نیا و میرمحمدتباردیوکلایی، ۱۳۹۲). توزیع و مصرف مواد مخدر مشکلات اجتماعی زیادی را به بار می‌آورد. قاچاق مواد مخدر حجم اقتصاد زیرزمینی را افزایش می‌دهد و به اعتیاد، جرم و جنایت و خشونت منجر می‌شود (لوو، زولکیفلی، یوسف، باتمالیل و آیه[2]، ۱۹۹۶). در واکنش به ناموفق بودن تلاش‌هایی که برای مبارزه با مواد مخدر صورت گرفته، برخی از کارشناسان از آزادسازی مواد مخدر حمایت می‌کنند. حتی برخی از مسئولین مبارزه با مواد مخدر در سطح جهانی برجرم‌زدایی تاکید زیادی دارند (جانسون و گویستین[3]، ۲۰۰۹).

مسئولیت مبارزه با افراد مخل نظم و امنیت عمومی در همه جوامع بر عهده پلیس و نیروی انتظامی است و پلیس مظهر عدالت نمادین است. پلیس از منظر جامعه، سازمانی

1. Pridemore
2. Low, Zulkifli, Yusof, Batumalail & Aye
3. Johnson & Goldstein

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

برای حراست و نگهبانی از امنیت، برقراری نظم و دستگیری متخلفان است. از طرف دیگر، سازمان پلیس برای پاسخگویی و برخورداری از بیشترین کارایی نیازمند تحول و همراه شدن با تحولات و پیچیدگی‌های جامعه و اتخاذ برنامه‌ها و روش‌های جدید و مطابق با تحولات علمی روز است. در حال حاضر، نیروی انتظامی با درک شرایط و ویژگی‌های جامعه نوین، اتخاذ سیاست‌ها، برنامه‌ها و شیوه‌های جدید تامین و مراقبت از امنیت را در دستور کار خود قرار داده است که یکی از نمونه‌های آن مبارزه و برخورد قاطع با توزیع‌کنندگان، فروشندگان و مصرف‌کنندگان موادمخدر است (ترابی، پاینده و حاجی‌زاده، ۱۳۸۷). ذکر این نکته ضروری است که علیرغم این که بخش‌های مبارزه با مواد مخدر در رده‌های کلانتری‌ها، شهرستان‌ها و استان‌ها به صورت تخصصی و مستقل از سایر ماموریت‌ها عمل می‌کنند، اما در بخش پیشگیری و مبارزه با روان‌گردان‌ها، به دلیل پنهان بود خطرات بالقوه مواد روان‌گردان برای عموم افراد جامعه و دید سنتی که صرفا مواد مخدر را خطرناک و خانمان سوز می‌دانند، تمهیدات لازم برای پیشگیری و مبارزه با مواد روان‌گردان از سوی مسئولین دولتی نیز کمتر جدی گرفته می‌شود. تحقیقات نیز نشان داده است که بسیاری از مصرف‌کنندگان و فروشندگان مواد مخدر نرم، به ویژه حشیش، خود را از افرادی که با مواد مخدرسخت، مانند کوکائین و هروئین درگیر هستند متمایز می‌کنند (کومبر، مویل و سوات[1]، ۲۰۱۶؛ دیکینسون و ژاکوز[2]، ۲۰۲۱ و هاتاوی، کومیو و اریکسون[3]، ۲۰۱۱) و شاید همین امر زمینه کم توجهی به آنان را به دنبال دارد. لذا شبکه‌های مافیایی قاچاق مواد روان‌گردان، کمتر متلاشی می‌شود و مرگ با توهم، کماکان در بین اقشار مرفه و تحصیل کرده گسترش می‌یابد. همچنین، ممنوعیت خرید، فروش، نگهداری و حمل و نقل مواد مخدر از یک سو و ضرورت حمل و نگهداری و فروش آن برای قاچاقچیان از سوی دیگر سبب گردیده است که جاسازی و حمل و نقل مواد مخدر برای سوداگران مرگ حائز اهمیت بسیاری باشد (اردبیلی، ۱۳۸۳) و کشف و دستگیری توزیع‌کنندگان مواد مخدر صنعتی قبل از عرضه و فراهم نمودن زمینه افزایش تقاضا،

1. Coomber, Moyle& South
2. Dickinson & Jacques
3. Hathaway, Comeau& Erickson

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

برنامه‌ریزی اصولی با اشراف بر موانع و چالش‌های موجود سازمانی و فراسازمانی را برای مقابله می‌طلبد. پلیس از شـیوه‌ها و روش‌های مختلفی برای کشـف و مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی انجام می‌دهد که بخش‌هایی از آن عبارتند از: بازرسی بدنی افراد مشکوک به حمل مواد مخدر، چهره زنی و شناسایی عوامل حمل و توزیع، بازرسی وسایل نقلیه و کشـف جاسـازی‌ها، بازرسـی وسـایل همراه مسـافران، پاکسـازی نقاط آلوده از وجود توزیع‌کنندگان و فروشندگان خرد،کشف مواد مخدر از عناصر مشکوک به حمل به روش بلع و انباری، استفاده از دستگاه‌های ایکس‌ری[1] برای تشخیص جاسازی در خودروها و بار مسـافران، بهره‌گیری از سـگ‌های موادیاب درکشـف جاسـازی‌های مواد مخدر، و اجرای عملیات گشـت در حوزه اسـتحفاظی هر منطقه به ویژه در نقاط آلوده (مویدی، ۱۳۹۴). در سـطح بین‌المللی نیز شـیوه‌های مبارزه با توزیع مواد مخدر از طریق: الف) شـیوه بازرسـی انتظامی یا عملیات آشکار بازرسی؛ ب) شیوه عملیات اطلاعاتی یا پنهان؛ ج) شیوه رزمی تاکتیکی؛ د) شیوه حمل و تحویل تحت نظارت یا تحویل کنترل شده؛ و ه) شیوه عملیات روانی انجام می‌پذیرد (غنجی، ۱۳۸۶). این در حالی اسـت که هیچ یک از شـیوه‌ها و راهکارهای مبارزه با قاچاق مواد مخدر برای کاهش دسترسی و در نتیجه کاهش اعتیاد، به تنهایی کارآمدی مورد انتظار را نداشـته و پیشـگیری از اعتیاد بر پایه مبارزه جدی با فرایند قاچاق و توزیع مواد مخدر، نیازمند اقدامات فرابخشـی و از طریق تمام نهادهای مسئول در این حوزه است.

عبداللهی و دارابی (۱۳۹۹) در تحقیق خود تحت عنوان نشـان دادند که تمرکز بر سـاختار محیطی جوامع می‌تواند روندهای پیشـگیرانه را کاربردی‌تر کند. رزاقی، صـبحی قراملکی، زادیونس و وکیلی عباسـعلیلو (۱۳۹۹) معتقد هسـتند که بهره‌گیری از حمایت اجتماعی در جهت شـناخت بهتر درمان و مداخله می‌تواندکمک موثری در پیشـگیری و درمان سوءمصرف‌کنندگان نماید. خدادادیان، کرمی و یزدانبخش (۱۳۹۸) نشان دادند که با آموزش مهارت‌های خودتنظیمی می‌توان گرایش افراد به اعتیاد را کاهش داد. نتایج تحقیق سـلیمی و نوروزی (۱۳۹۵) نشـان می‌دهد که بکارگیری و تقویت نیروهای با تجربه

1. X-Ray

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

در گیت‌های بازرسی، تاثیر خیلی زیادی در پیشگیری از حمل مواد مخدر توسط حجاج دارد. تحقیق دیگری توسط وطن‌خواه، آقاخانی و نظری منظم (۱۳۹۵) نشان داد که پلیس می‌تواند با کمک سازمان‌های مسئول در این حوزه و توجه لازم به جایگاه آموزش‌های همگانی، نقش موثری در امر مقابله با مواد مخدر داشته باشد. مویدی (۱۳۹۴) در تحقیقی به این نتیجه رسید که توجه پلیس به آموزش چهره زنی علمی و بکارگیری از تجارب نیروهای با تجربه می‌تواند تاثیر به سزایی در این بخش داشته باشد. یافته‌های تحقیق محمدی(۱۳۹۴) حاکی از این است که راهکارهای گوناگونی از جمله آموزش دانش و فن‌آوری نوین، توجه به انگیزه‌های تشویقی، و هماهنگی با محاکم قضایی، در جهت پیشگیری از قاچاق مواد مخدر مفید می‌باشند.

چن و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیق خود نشان دادند که برای مبارزه اثربخش با توزیع‌کنندگان مواد مخدر باید راهبردهای مداخلات محلی را هدفمندتر نمود. پیازا[1] (۲۰۱۱) در تحقیقاتی جداگانه رابطه میان قاچاق مواد مخدر و تروریسم را با نام اصطلاح نارکو تروریسم بررسی کرده‌اند و همگی بر همگرایی و همبستگی میان این دو متغیر تاکید کرده‌اند. بهرا[2](۲۰۱۳) معتقد است که کشورهای آسیای مرکزی قربانی نوعی تجارت بین‌المللی مواد مخدر هستند و تهدیدات امنیتی زیادی را از این حوزه متحمل شده‌اند. نتایج تحقیق سینگ و نونس[3] (۲۰۱۳) نشان می‌دهد که تجارت مواد مخدر در شمال شرق هند باعث گسترش تروریسم و تهدیدات امنیتی در این منطقه از جهان شده است. نارکو، هنلون و کین لو[4] (۱۹۹۱) معتقدند که میان قاچاق مواد مخدر و افزایش جرم رابطه مستقیمی وجود دارد و اعتیاد، ناهنجاری‌ها و انواع جرائم اجتماعی را به دنبال دارد. نتایج همه تحقیقات حاکی از ارتباط این پدیده شوم با انواع ناهنجاری‌های اجتماعی دارد و مواد مخدر به عنوان یک بلای اجتماعی بزرگ جهانی مطرح است. آنچه این پدیده را به عنوان بلیه جهانی، تهدیدکننده امنیت ملی و بین‌المللی و عامل تاثیرگذار بر سلامت فکری، جسمی و اخلاقی انسان‌ها تبدیل کرده، قاچاق بین‌المللی آن، گسترش این تجارت سیاه

1. Piazza
2. Behera
3. Singh & Nunes
4. Nurco, Hanlon & Kinlock

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

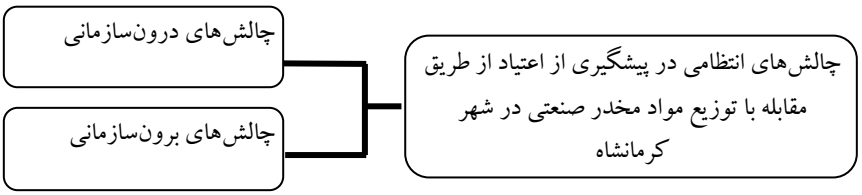
مرگبار و سوءمصرف آن در جهان است. علی‌رغم وجود کنوانسیون‌های بین‌المللی، تلاش‌های جامعه جهانی و سازمان‌های بین‌المللی، قاچاق بین‌المللی مواد مخدر گسترش روزافزون یافته و اقدامات ملی کشورها در مقابله با این پدیده و مبارزه با ترانزیت آن موثر نیست (مرتضوی قهی، ۱۳۸۲).

چالش‌های درون‌سازمانی و برون‌سازمانی: مقصود از چالش‌های درون‌سازمانی، مشکلات، موانع و محدودیت‌هایی است که در بخش‌های ساختاری و محیط داخلی سازمان پلیس می‌باشد. هر چند مشکلات و محدودیت‌های درون‌سازمانی پلیس می‌تواند از چالش‌های مبارزه با جرائم مرتبط با مواد مخدر محسوب گردد، اما عوامل محیطی، اجتماعی، فرهنگی، مشکلات و محدودیت‌های ناشی از ضعف عملکرد نهادهای مرتبط با عوامل محیط خارجی سازمان پلیس می‌تواند از چالش‌های جدی در مبارزه با جرائم مرتبط با مواد مخدر قلمداد گردد. ضعف تجهیزات فنی و الکترونیکی، ضعف آموزش در رابطه با کاربردهای قانونی و غیر قانونی را می‌توان از چالش‌های سازمانی و تداخل در وظایف برخی دستگاه‌های مسئول، عدم وجود قوانین و مقررات جامع در مبارزه با مواد محرک، عدم وجود قوانین و مقررات جامع در مورد انحراف پیش سازه‌ها، برخورد ضعیف دستگاه قضایی با انحراف از پیش سازه‌ها را می‌توان از چالش‌های برون‌سازمانی پلیس در زمینه پیشگیری از اعتیاد و توزیع مواد مخدر برشمرد (کرمی، جزینی،کریمی و سلیمانی، ۱۳۹۸). از آنجایی که عوامل مخاطره‌آمیز درگرایش به سمت مواد مخدر، شامل عوامل فردی، محیطی و اجتماعی می‌باشد، لذا اقدامات پیشگیرانه از اعتیاد نیز باید با یک رویکرد جامع و سیستمی در بهره‌گیری از تمام ظرفیت‌های ممکن و رفع تمام چالش‌های سازمانی و فراسازمانی در حوزه اقدامات پلیس باشد. عوامل مربوط به خانواده، فقدان انضباط در خانواده، خانواده متشنج و ازهم‌گسیخته، عوامل مربوط به مدرسه به عنوان نهادی مهم‌تر بعد از خانواده، که مهم‌ترین نهاد آموزشی و تربیتی است و طرفداران نظریه کنترل اجتماعی معتقدند که مدرسه در فرایند در فرایند اجتماعی کردن جوانان، خانواده و همسالان اهمیت خاصی دارد (سخاوت، ۱۳۸۳). عوامل مربوط به محله سکونت، نبود ارزش‌های مذهبی و اخلاقی، شیوع خشونت و اعمال خلاف، وجود مشاغل کاذب،

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

آشفتگی و ضعف همبستگی میان افراد محل و حاشیه‌نشینی، عدم دسترسی به سیستم‌های خدماتی، مشاوره‌ای و درمانی (اسلام دوست،۱۳۸۹) و کمبود امکانات فرهنگی و ورزشی و تفریحی که زمینه ارتباطات ناسالم اجتماعی را توسعه می‌دهد (حاجلی، زکریایی و حجتی کرمانی، ۱۳۸۹). چرا که نظریه پیوند افتراقی ساترلند بر این نکته تاکید دارد که ارتباط با نزدیکان و همسالانی که بزهکار باشند، تاثیر زیادی بر تشکیل و تقویت نگرش بزهکاری می‌گذارند و فرد را به سوی بزهکاری سوق می‌دهند و انتقال فرهنگ کج‌روی از راه یک جریان ارتباطات اجتماعی حاصل می‌شود (فروع‌الدین عدل، صدرالسادات، بیگلریان و جوادی یگانه، ۱۳۸۳). بنابراین، با این رویکرد به چالش‌های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع‌کنندگان مواد مخدر پرداخته و بر اساس مبانی نظری و مطالعات پیشین، مدل مفهومی تحقیق برابر شکل ۱ ترسیم شد:

شکل ۱: مدل مفهومی و اولیه تحقیق

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت از نوع کیفی-کمی بود. از لحاظ نوع نظارت و درجه کنترل این تحقیق در زمره تحقیقات میدانی قرار دارد و اجرای تحقیق به صورت اکتشافی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق در بخش کیفی شامل فرماندهان و خبرگان ناجا که در زمینه پیشگیری و مبارزه با مواد مخدر صنعتی فعالیت دارند، بود که به روش گلوله برفی و هدفمند انجام و در ۱۶ نفر به اشباع نظری رسید. در بخش کمی، نیز فرماندهان، معاونین و کارکنان کلانتری‌های شهر کرمانشاه بودند که شامل ۱۵۷ نفر بودند و بر اساس فرمول کوکران تعداد ۱۱۲ نفر از آنان به عنوان نمونه انتخاب گردید. در بخش کیفی، داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته از خبرگان و در بخش کمی از جامعه نمونه به شیوه تصادفی ساده طبقه‌ای جمع‌آوری گردید. داده‌های جمع‌آوری شده از طریق

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]
[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

مصاحبه در بخش کیفی ابتدا به صورت باز کدگذاری شدند و از مقوله‌ها، مفاهیم به دست آمد. پس از آن، بر اساس مفاهیم به دست آمده کدگذاری محوری انجام شد. سپس، شاخص‌های بدست آمده از طریق زیر مقوله‌های مفاهیم محوری در قالب پرسش‌نامه تدوین و پس از تایید روایی و پایایی ابزار از طریق روش صوری و آلفای کرونباخ که میزان پایایی ۰/۸۱ تعیین گردید، بین جامعه نمونه آماری توزیع گردید. نهایتا داده‌های حاصل از پرسش‌نامه با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی پس از تایید توسط آزمون کایزر مایر اولکین مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. البته پیش از اقدام به استفاده از روش تحلیل عاملی برای اطمینان از کافی بودن حجم نمونه جهت تحلیل عاملی از روش بررسی کفایت نمونه محاسبه شاخص کفایت نمونه انجام که حکایت از کفایت نمونه داشت.

یافته‌ها

الف) یافته‌های بخش کیفی

مرحله اول: کدگذاری باز

در کدگذاری باز که فرایندی تحلیلی است طی آن مفاهیم شناسایی شده و ویژگی‌ها و ابعاد مربوط به هر مفهوم کشف می‌گردد. دو فعالیت کلیدی در کدگذاری باز مفهوم‌سازی و مقوله‌بندی هستند. طوری که در جدول ۱ مشاهده می‌نمایید مطابق با سوالات تحقیق و مقوله‌های در نظر گرفته شده بر اساس مبانی نظری تحقیق، افراد در پاسخ به سوالات کاملا آزاد بودند. سوالات به صورت کلی در مقوله‌های مد نظر بیان می‌شد و مصاحبه شوندگان از زوایای مختلف به موضوع می‌پرداختند. بعد از پایان یافتن مصاحبه‌ها و مفهوم‌سازی، مواردی به هرکدام از مقوله ها اضافه گردید، که در جدول ۱ نشان داده شده است.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

جدول ۱: نتایج مصاحبه شرکت‌کنندگان در تحقیق، کدگذاری باز و مفهوم‌سازی چالش-های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی

مقوله	زیر مقوله	فراوانی
چالش-های درون-سازمانی	کمبود نیروی انسانی کارآمد در کلانتری‌ها	۹
	انگیزه ناکافی پرسنل کلانتری‌ها	۸
	ضعف و ناکافی بودن همکاری بین بخش‌های مختلف انتظامی دخیل در شناسایی، دستگیری و بدرقه توزیع‌کنندگان مواد مخدر صنعتی	۴
	تخصصی نبودن بعضی از نفرات شاغل در امر مبارزه با مواد مخدر در کلانتری‌ها	۵
	ناتوانی مامورین در ورود و کشف مواد به دلیل بکارگیری تکنولوژی روز توسط توزیع-کنندگان مانند استفاده از دوربین‌های مداربسته، دربهای ضد سرقت و .. و امحاء سریع مواد مخدر قبل از ورود مامورین	۷
	کمبود تجهیزات مدرن و به روز در کلانتری‌ها جهت کشف علمی توزیع‌کنندگان	۶
	ضعف در شناسایی شگرد و کشف محل‌های جاسازی مواد مخدر صنعتی از سوی مامورین انتظامی به جهت تغییرات سریع در شگردها	۵
	نداشتن اشراف کافی اطلاعاتی و بعضا ضعف آموزش پرسنل انتظامی در شناسایی مواد مخدر صنعتی	۶
	ناکافی بودن بانک اطلاعاتی افراد مشکوک به توزیع مواد مخدر صنعتی در حوزه کلانتری‌ها	۶
	کافی نبودن تعامل سازنده پلیس با نهادهای قضایی	۳
چالش-های برون-سازمانی	ضعف در همکاری ادارات آموزش و پرورش، شهرداری و... جهت فرهنگ‌سازی و اختصاص امکانات به شهرک‌های حاشیه‌نشین	۵
	مشکلات اخذ دستور ورود به منزل از سوی مقام قضایی با توجه به حقوق شهروندی	۷
	ضعف برخورد قاطع دستگاه قضایی با فروشندگان و توزیع‌کنندگان قرص‌های روان-گردان به بهانه‌های ضعف قانون و ...	۷
	ضعف همکاری سازمان‌های ذیربط در خصوص راه‌اندازی کمپ‌های قانونی و کمبود کمپ‌های دولتی	۶
	آزاد شدن سریع زندانیان مواد مخدر صنعتی (زندان‌زدایی) و توزیع مجدد مواد مخدر صنعتی توسط آنها	۶

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

جدول ۱: نتایج مصاحبه شرکت‌کنندگان در تحقیق، کدگذاری باز و مفهوم‌سازی چالش-های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی

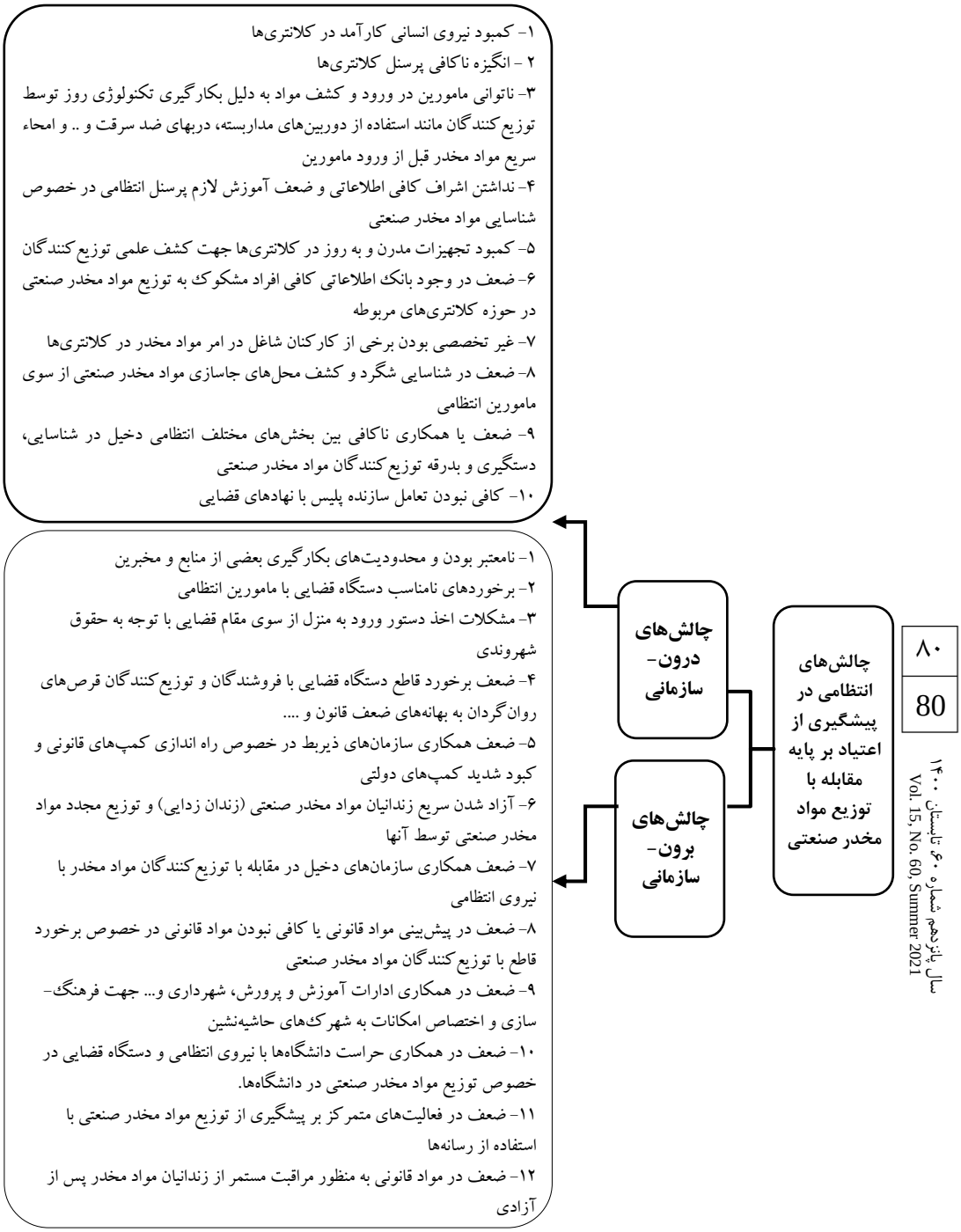
مقوله	زیر مقوله	فراوانی
	ضعف همکاری سازمان‌های دخیل در مقابله با توزیع‌کنندگان مواد مخدر با نیروی انتظامی	۵
	ضعف در مواد قانونی به منظور مراقبت مستمر از زندانیان مواد مخدر پس از آزادی	۴
	نامعتبر بودن و محدودیت‌های بکارگیری بعضی از منابع و مخبرین	۹
	ضعف در همکاری حراست دانشگاه‌ها با نیروی انتظامی و دستگاه قضایی در خصوص توزیع مواد مخدر صنعتی در دانشگاه‌ها.	۴
	برخوردهای بعضا نامناسب دستگاه قضایی با مامورین انتظامی	۸
	ضعف در پیش‌بینی مواد قانونی یا کافی نبودن مواد قانونی در برخورد قاطع با توزیع-کنندگان مواد مخدر صنعتی	۵
	ضعف در فعالیت‌های متمرکز بر پیشگیری از توزیع مواد مخدر صنعتی با استفاده از رسانه‌ها	۴

کدگذاری محوری

پس از انجام کدگذاری باز و بدست آمدن مولفه‌های مقوله‌های اصلی تحقیق کدگذاری محوری انجام شد. هدف از کدگذاری محوری تلفیق داده‌هایی است که در مرحله‌ی کدگذاری باز خرد شده اند. در کدگذاری محوری یکی از مقوله‌های کدگذاری باز به عنوان مقوله یا پدیده اصلی انتخاب شده و در مرکز فرایند قرار می‌گیرد و سپس سایر مقوله‌ها به آن ربط داده می‌شود. در ادامه کدگذاری محوری بر اساس فراوانی زیرمقوله نیز در نمودار ۲ نشان داده شده است.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

نمودار ۲: کدگذاری محوری

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

ب) یافته‌های بخش کمی

تحلیل عاملی اکتشافی

در این تحقیق از تحلیل عامل اکتشافی برای تعیین چالش‌های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی استفاده شد. تحلیل عاملی اکتشافی با چرخش متعامد برای شناسایی ساختار عاملی پرسش‌نامه استفاده شد. در تحقیق حاضر حداقل بار عاملی مورد قبول برای هر سوال ۰/۳ تعیین شد و عامل‌هایی که ارزش ویژه بالاتر از ۱ داشتند، به عنوان عامل‌های استخراج شده در نظر گرفته شدند. قبل از انجام تحلیل عاملی، به منظور اطمینان از کافی بودن نمونه و امکان انجام تحلیل عاملی از معیار کایزر-مایر-الکین و آزمون بارتلت استفاده شد.

طبق جدول ۲، نتایج آزمون بارتلت نشان می‌دهد که استفاده از تحلیل عاملی مناسب است و عامل ساخته شده از متغیرها از اعتبار لازم برخوردار است و روابط قابل کشف بین متغیرهایی را نشان می‌دهد که قرار است مورد تحلیل عاملی قرار گیرند. نتایج آزمون کایزر-مایر-الکین نیز نشان می‌دهد که حجم نمونه برای تحلیل عاملی مناسب است.

جدول۲: نتایج آزمون کایزر-مایر-الکین و کرویت بارتلت

آزمون آماری	شاخص آزمون	مقدار
آزمون کایزر مایر اولکین	کایزر-مایر-الکین	۰/۸۱
آزمون بارتلت	آماره خی دو	۲۸۶۹/۱۴
	درجه آزادی	۲۱۳
	سطح معناداری	۰/۰۰۱

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

جدول ۳: نتایج تحلیل عاملی اکتشافی مولفه‌های پژوهش

چالش‌ها	اشتراکات	عامل‌ها	
	شاخص‌ها	درون سازمانی	برون سازمانی
۱- کمبود نیروی انسانی کارآمد در کلانتری‌ها	۰/۹۴	۰/۹۱	۰/۲۱
۲- ناتوانی مامورین در ورود و کشف مواد به دلیل بکارگیری تکنولوژی روز توسط توزیع کنندگان مانند استفاده از دوربین‌های مداربسته، دربهای ضد سرقت و .. و امحاء سریع مواد مخدر قبل از ورود مامورین	۰/۸۸	۰/۸۹	۰/۱۳
۳- ضعف و ناکافی بودن همکاری بین بخش‌های مختلف انتظامی دخیل در شناسایی، دستگیری و بدرقه توزیع کنندگان مواد مخدر صنعتی	۰/۷۴	۰/۷۱	۰/۱۶
۴- تخصصی نبودن بعضی از نفرات شاغل در امر مبارزه با مواد مخدر در کلانتری‌ها	۰/۹۸	۰/۸۵	۰/۲۷
۵- انگیزه ناکافی پرسنل کلانتری‌ها	۰/۸۳	۰/۴۸	۰/۱۱
۶- کمبود تجهیزات مدرن و به روز در کلانتری‌ها جهت کشف علمی توزیع کنندگان	۰/۷۳	۰/۷۳	۰/۱۴
۷- ضعف در شناسایی شگرد و کشف محل‌های جاسازی مواد مخدر صنعتی از سوی مامورین انتظامی به جهت تغییرات سریع در شگردها	۰/۷۶	۰/۶۷	۰/۲۳
۸- نداشتن اشراف کافی اطلاعاتی و بعضا ضعف آموزش پرسنل انتظامی در خصوص شناسایی مواد مخدر صنعتی	۰/۸۶	۰/۶۵	۰/۲۹
۹- ناکافی بودن بانک اطلاعاتی افراد مشکوک به توزیع مواد مخدر صنعتی در حوزه کلانتری‌ها	۰/۹۱	۰/۴۵	۰/۱۸
۱۰- کافی نبودن تعامل سازنده پلیس با نهادهای قضایی	۰/۹۶	۰/۵۶	۰/۱۱
۱۱- ضعف در همکاری ادارات آموزش و پرورش، شهرداری و... جهت فرهنگ‌سازی و اختصاص امکانات به شهرک‌های حاشیه‌نشین	۰/۸۷	۰/۱۷	۰/۷۶
۱۲- مشکلات اخذ دستور ورود به منزل از سوی مقام قضایی با توجه به حقوق شهروندی	۰/۹۲	۰/۱۲	۰/۶۲
۱۳- ضعف برخورد قاطع دستگاه قضایی با فروشندگان و توزیع کنندگان قرص‌های روان‌گردان به بهانه‌های ضعف قانون و ...	۰/۸۶	۰/۲۰	۰/۷۵
۱۴- ضعف همکاری سازمان‌های ذیربط در خصوص راه اندازی کمپ-های قانونی و کمبود کمپ‌های دولتی	۰/۷۴	۰/۱۶	۰/۴۳
۱۵- آزاد شدن سریع زندانیان مواد مخدر صنعتی (زندان زدایی) و توزیع مجدد مواد مخدر صنعتی توسط آنها	۰/۷۸	۰/۱۹	۰/۶۴
۱۶- ضعف همکاری سازمان‌های دخیل در مقابله با توزیع کنندگان مواد مخدر با نیروی انتظامی	۰/۷۶	۰/۳۱	۰/۸۵

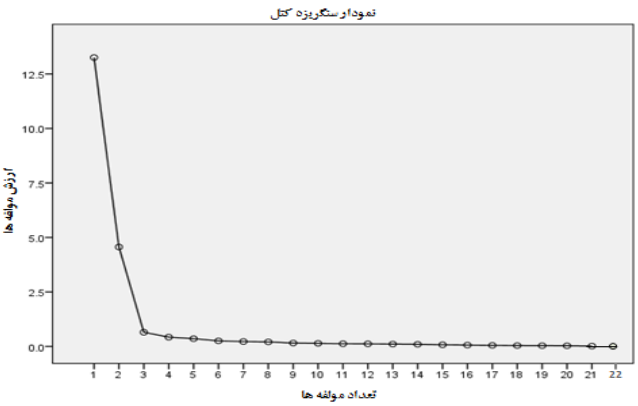
[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

جدول ۳: نتایج تحلیل عاملی اکتشافی مولفه‌های پژوهش

چالش‌ها	اشتراکات	عامل‌ها	
	شاخص‌ها	درون سازمانی	برون سازمانی
۱۷- ضعف در مواد قانونی به منظور مراقبت مستمر از زندانیان مواد مخدر پس از آزادی	۰/۹۲	۰/۲۹	۰/۶۷
۱۸- نامعتبر بودن و محدودیت‌های بکارگیری بعضی از منابع و مخبرین	۰/۸۷	۰/۲۶	۰/۸۰
۱۹- ضعف در همکاری حراست دانشگاه‌ها با نیروی انتظامی و دستگاه قضایی در خصوص توزیع مواد مخدر صنعتی در دانشگاه‌ها.	۰/۸۲	۰/۱۶	۰/۴۷
۲۰- برخوردهای بعضا نامناسب دستگاه قضایی با مامورین انتظامی	۰/۹۳	۰/۱۶	۰/۷۷
۲۱- ضعف در پیش‌بینی مواد قانونی یا کافی نبودن مواد قانونی در خصوص برخورد قاطع با توزیع کنندگان مواد مخدر صنعتی	۰/۸۶	۰/۱۹	۰/۸۲
۲۲- ضعف در فعالیت‌های متمرکز بر پیشگیری از توزیع مواد مخدر صنعتی با استفاده از رسانه‌ها	۰/۷۷	۰/۱۳	۰/۴۹

نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که دو عامل استخراج شد که دارای مقادیر ویژه بزرگتر از یک بودند و ارزش ویژه این دو عامل به ترتیب ۱۲/۸۳ و ۵/۲۰ بود. این عوامل با هم تا ۸۵ درصد واریانس شاخص‌های موجود چالش‌های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی را تبیین کردند. این دو عامل شامل چالش‌های درون‌سازمانی (۱۰ چالش) و برون‌سازمانی (۱۲ چالش) بودند. نمودار سنگریزه[1]، موید استخراج دو عامل است که در نمودار ۳ قابل مشاهده است.

نمودار ۳: نمودار سنگریزه اسکری کتل

1- Scree plot

سال پانزدهم شماره ۶۰ تابستان ۱۴۰۰
Vol. 15, No. 60, Summer 2021

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

همان‌طور که در جدول ۳ قابل مشاهده است، در مورد چالش‌های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی بر اساس نتایج حاصل شده از بخش کیفی، روی ۲۲ شاخص شناسایی شده تحلیل عاملی اکتشافی انجام شد. اشتراکات برای همه مولفه‌ها بزرگتر از ۰/۵ بود و حاکی از این بود که کدام عامل‌ها واریانس بیشتری را تبیین کرده است و کدام عامل واریانس کمتری را تبیین کرده است. هر چه مقادیر اشتراک استخراجی بزرگ‌تر باشد، عامل‌های استخراج شده، متغیرها را بهتر نمایش می‌دهند. بنابراین، اعداد اشتراکات نشان دهنده مناسب بودن تمامی‌شاخص‌ها در فرآیند تحلیل عاملی بود، به علت این که عدد اشتراکات تمامی شاخص‌ها بیشتر از ۰/۵ بود.

همان‌طور که در تحلیل جدول ۳ دیده می‌شود، بار عاملی هر ۱۰ مولفه چالش‌های درون سازمانی، بزرگتر از ۰/۳۰ بود و تایید گردید، که مهم‌ترین مولفه «کمبود نیروی انسانی کارآمد درکلانتری‌ها» و پس از آن «ناتوانی مامورین در ورود و کشف مواد به دلیل بکارگیری تکنولوژی روز توسط توزیع‌کنندگان مانند استفاده از دوربین‌های مداربسته، دربهای ضد سرقت و .. و امحاء سریع مواد مخدر قبل از ورود مامورین» بوده است. کمترین مقدار مولفه‌ها مربوط به گزینه«ناکافی بودن بانک اطلاعاتی افراد مشکوک به توزیع مواد مخدر صنعتی در حوزه کلانتری‌ها» بود.

در تحلیل عاملی چالش‌های انتظامی برون‌سازمانی نیز، همه دوازده مولفه چالش‌های احصا شده، دارای بار عاملی بزرگتر از ۰/۳۰ بود که تایید شد. نتایج تحلیل اکتشافی بیانگر این است که بیشترین چالش انتظامی برون‌سازمانی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی، ضعف همکاری سازمان‌های دخیل در مقابله با توزیع‌کنندگان مواد مخدر با نیروی انتظامی و کمترین چالش انتظامی برون‌سازمانی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی، ضعف همکاری سازمان‌های ذیربط در خصوص راه‌اندازی کمپ‌های قانونی و کمبود کمپ‌های دولتی بود. بنابراین در تحلیل عاملی اکتشافی، تمام ۲۲ سوال پرسش‌نامه ارزیابی چالش‌های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی، با بار عاملی بالاتر از ۰/۳۰ مورد تایید

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

قرار گرفتند. شاخصی که بار عاملی بالاتری داشته باشد، دارای اهمیت بالاتری نسبت به سایر شاخص‌ها می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر با هدف شناسایی و تبیین چالش‌های انتظامی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی(مورد مطالعه کلانتری شهرستان کرمانشاه) انجام پذیرفت. نتایج حاصل از انجام مصاحبه با خبرگان نشان داد که بخشی از عوامل در درون سازمان پلیس و بخشی از عوامل در بیرون از سازمان پلیس در کارکرد پلیس در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی در شهرستان کرمانشاه وجود دارند که این عوامل احصاء و سپس در جامعه آماری، میزان تاثیرگذاری هر یک از عوامل در بین چالش‌های احصایی مورد سنجش قرار گرفت. نتایج نشان داد این عوامل اعم از محیط داخل یا بیرون سازمان پلیس نسبت به هم ارتباط تنگاتنگ و پیوسته‌ای دارند و رفع چالش‌های پلیس در پیشگیری از اعتیاد، نیازمند رفع موانع در هر دو حوزه به صورت متوازن می‌باشد. چالش‌های احصاء شده با نتایج تحقیق کرمی و همکاران (۱۳۹۸)، سخاوت (۱۳۸۳)، اسلام دوست (۱۳۸۹)، عبداللهی و دارابی (۱۳۹۹) و چن و همکاران (۲۰۲۰) همسویی دارد.

نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی در خصوص چالش‌های درون‌سازمانی، شناسایی ۱۰ عامل را به عنوان چالش درونی پلیس نشان می‌دهد. از نظر شرکت‌کنندگان ناتوانی مامورین در ورود و کشف مواد مخدر به دلیل بکارگیری تکنولوژی روز توسط توزیع‌کنندگان مانند استفاده از دوربین‌های مداربسته، درهای ضد سرقت و امحاء سریع مواد مخدر قبل از ورود مامورین و بعضا غیر تخصصی بودن نفرات شاغل در امر مبارزه با مواد مخدر درکلانتری‌ها از چالش‌های این حوزه است که این نتایج با یافته‌های کرمی و همکاران (۱۳۹۸) همسویی و هماهنگی دارد. در تبیین این یافته می‌توان بیان نمود تا زمانی که تجهیزات فنی، الکترونیکی و آموزش کارکنان در رابطه با کاربردهای قانونی و غیر قانونی مواد مخدر صنعتی تقویت نگردد، نمی‌توان انتظار مقابله اثربخش با توزیع‌کنندگان مواد مخدر انجام داد. محمدی (۱۳۹۴) معتقد است آموزش دانش فنی و فناوری‌های نوین

سال پانزدهم شماره ۶۰ تابستان ۱۴۰۰
Vol. 15, No. 60, Summer 2021

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

از راهکارهای اساسی در ارتقاء سطح اقدامات پیشگیری پلیسی از مواد مخدر می‌باشد. بنابراین، آموزش مستمر و کاربردی را می‌توان از راهکارهای افزایش تخصص کارکنان شاغل در کلانتری‌های کرمانشاه برشمرد. از نظر مشارکت‌کنندگان کمبود نیروی انسانی کارآمد در کلانتری‌ها و ضعف همکاری و همبستگی لازم بین بخش‌های مختلف انتظامی دخیل در شناسایی، دستگیری و بدرقه توزیع‌کنندگان مواد مخدر صنعتی از چالش‌های دیگری است که در این زمینه نیاز به برنامه‌ریزی و سیاست‌های گزینشی خاص می‌باشد و تا زمانی که در کلانتری‌ها افراد زبده و با کفایت و درایت گزینش و پذیرش شوند. در تبیین این یافته می‌توان بیان نمود که کمبود نیروی انسانی ممکن است علل ساختاری و کلی داشته باشد، لیکن ضعف همکاری‌های بین بخشی و یا همکاری‌های ناکافی می‌تواند آسیب‌ها و مشکلات ناشی از کمبود نیروی انسانی را دو چندان نماید و آثار آن را در کاهش کارکردهای کلانتری در حوزه پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع‌کنندگان مواد مخدر افزایش دهد. در واقع، این ناهماهنگی‌ها در زنجیره عملیات شناسایی و دستگیری تا تکمیل فرایند رسیدگی و تحویل به محاکم قضایی تا ندامتگاه‌ها یا مراکز بازپروری، خلل ایجاد می‌نماید و روند عملیات‌های شناسایی و دستگیری را کندتر و یا انگیزه مامورین را کاهش می‌دهد. این نتایج با یافته‌های مویدی (۱۳۹۴) و محمدی (۱۳۹۴) که همواره بر استفاده از نیروهای باتجربه و افزایش تعامل و استفاده از مشوق‌های انگیزاننده تاکید دارند، هماهنگی دارد. از نظر مشارکت‌کنندگان کمبود تجهیزات مدرن و به روز درکلانتری‌ها جهت کشف علمی توزیع‌کنندگان چالش دیگری است و نشان می‌دهد که این تجهیزات مدرن در کلانتری‌ها وجود ندارد یا بسیار ضعیف هستند و از سوی دیگر افراد متخصص و زبده‌ای که بتوانند از این ابزارها بهره کافی و لازم را ببرند و از این طریق میزان دسترسی به مواد مخدر را کاهش و در نتیجه موجبات کاهش عرضه و تقاضا را فراهم نماید، به اندازه کافی وجود ندارد. این یافته‌ها با نتایج کرمی و همکاران (۱۳۹۸) و محمدی (۱۳۹۴) هماهنگی دارد.

از نظر مشارکت‌کنندگان نداشتن اشراف اطلاعاتی کافی و جامع در رابطه با همه توزیع‌کنندگان مواد مخدر به ویژه در سطح خرد و ضعف در شناسایی شگرد و کشف

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

محل‌های جاسازی مواد مخدر صنعتی از چالش‌های دیگر محسوب می‌گردد. در تبیین این چالش باید گفت که سطح اشراف اطلاعاتی پلیس در حوزه شبکه قاچاق و توزیع‌کنندگان مواد مخدر از سطح بخشی و کلان پلیس باید به سطح رده‌های اجرایی در نوک اقدامات مقابله‌ای با مواد مخدر در کلانتری‌ها جریان یابد. به هر جهت ابتکار ایجاد و طراحی‌های جاسازی مواد مخدر از سوی قاچاقچیان انجام پذیرد و کشف مستمر این جاسازی‌ها به منظور ناتمام گذاشتن شبکه حمل و قاچاق مواد مخدر نیازمند به روز بودن و تخصصی بودن کارکنان شاغل در حوزه مقابله با مواد مخدر است تا از طریق اشراف اطلاعاتی کامل در این حوزه کارکردی اثربخش و کارا در این زمینه داشته باشند و فضای جامعه را از توزیع مواد مخدر صنعتی و دسترسی آسان به آن خارج نمایند. این یافته‌ها با نتایج شیرزاد، فقیه فرد، جمشیدی، احتشامی، علی و رسایی (۱۳۸۹) که شیوه‌های اطلاعاتی، امکانات مالی و تجهیزات و آموزش عوامل انسانی را موثرترین عامل در مقابله با قاچاق مواد مخدر در شهرستان اصفهان در سال ۱۳۸۷ معرفی نموده‌اند همخوانی دارد. همچنین این نتایج با یافته‌های محمدی (۱۳۹۴)، مویدی (۱۳۹۴) و سلیمی و نوروزی (۱۳۹۵) در رابطه با اهمیت آموزش دانش و فن‌آوری نوین به کارکنان انتظامی و تقویت نیروهای با تجربه همراستایی دارد. همچنین، انگیزه ناکافی پرسنل کلانتری¬ها، ناکافی بودن بانک اطلاعاتی افراد مشکوک به توزیع مواد مخدر صنعتی در حوزه کلانتری¬ها و کافی نبودن تعامل سازنده پلیس با نهادهای قضایی از دیگر چالش‌های درون سازمانی است که باید مورد توجه قرار گیرند.

نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی در خصوص چالش‌های برون‌سازمانی در پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی، شناسایی ۱۲ عامل را به عنوان چالش بیرونی پلیس نشان می‌دهد. از دیدگاه مشارکت‌کنندگان نامعتبر بودن و محدودیت‌های بکارگیری بعضی از منابع و مخبرین یکی از چالش‌های برون سازمانی است. بعضی از مخبرین خود دارای مشکلات و خلاف‌های ریز و درشت بوده و برای سرپوش گذاشتن بر روی تخلف‌های خود با نیروی انتظامی همکاری می‌کنند. این افراد بعضا اطلاعات دروغ و غیرواقعی را گزارش می‌نمایند یا بعضا با مجرمین و متخلفین

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

همکاری نموده و مخبر دو سویه می‌شوند و همین امر موجب شکست در عملیات‌های غافلگیرانه، کشف و دستگیری توزیع‌کنندگان مواد مخدر می‌شود. از سوی دیگر، ضعف همکاری سازمان‌های دخیل در مقابله با توزیع‌کنندگان مواد مخدر با نیروی انتظامی یک چالش فراگیر در سطح جامعه کرمانشاه است. لذا برای پیشگیری از توزیع، مصرف و ریشه کن کردن این معضل اجتماعی، نیاز به همکاری و هماهنگی سازمان‌های مختلف مسئول در این زمینه می‌باشد و پلیس به تنهایی قادر به پیشگیری در حد انتظار نیست. این یافته ها با نتایج تحقیق سخاوت (۱۳۸۳)، اسلام دوست (۱۳۸۹)، رزاقی و همکاران (۱۳۹۹) و عبداللهی و دارابی (۱۳۹۹) هماهنگی دارد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان نمود از آنجایی که عوامل موثر در اعتیاد به مواد مخدر صنعتی شامل عوامل فردی، محیطی و اجتماعی می‌باشد. لذا، اقدامات پیشگیرانه از اعتیاد نیز باید با یک رویکرد جامع و سیستمی در بهره‌گیری از تمام ظرفیت‌های اجتماعی و فرهنگی محیطی انجام پذیرد. ضعف مشارکت نهادهای مهمی چون مدرسه که در فرایند جامعه‌پذیری کودکان، نوجوانان و جوانان نقش تربیتی و کلیدی دارد و یا بدون نقش و برنامه‌های موثر فرهنگی از سوی نهادهای فرهنگی در محلات آسیب‌پذیر به منظور توسعه فضای معنوی، مذهبی و اخلاقی محلات به ویژه محلات حاشیه‌نشین و توسعه سیستم‌های خدماتی، مشاوره‌ای و درمانی در این محلات نمی‌توان کارکردهای پلیس در مقابله با توزیع‌کنندگان مواد مخدر صنعتی به منظور کاهش اعتیاد اثربخش دانست. از دیدگاه جامعه آماری تحقیق، از یک سو ضعف در پیش‌بینی مواد قانونی یا کافی نبودن مواد قانونی در خصوص برخورد قاطع با توزیع‌کنندگان مواد مخدر صنعتی و از سوی دیگر برخوردهای بعضا نامناسب دستگاه قضایی با مامورین انتظامی، از موارد مهم دیگری است که در بین چالش‌ها به چشم می‌خورد. یکی از این موارد، جرم‌انگاری نشدن جرایم جدید و به روز می‌باشد. با اینکه بسیاری از جوانان و مردم در منجلاب مواد مخدر صنعتی فرو رفته‌اند، اما بسیاری از قرص‌های روان‌گردان در بازار غیر قانونی شهرها فروخته می‌شود و قانون محکمی در این زمینه وجود ندارد. از طرف دیگر، بعضا ممکن است رفتاری بدون رعایت شان مامورین در محاکم کیفری، نسبت به مامورین روا داشته شود که این عمل در درجه اول موجب

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

دلسرد شدن و عدم انگیزه مامورین انتظامی شده و سپس بر کل اقدامات پیشگیری از توزیع و قاچاق مواد مخدر تاثیر می‌گذارد. این یافته‌ها با نتایج تحقیق کرمی و همکاران (۱۳۹۸) به ویژه در حوزه قوانین و مقررات جامع در مبارزه با مواد محرک‌زا، عدم وجود قوانین و مقررات جامع در مورد انحراف پیش سازه‌ها، برخورد ضعیف دستگاه قضایی با انحراف از پیش سازه‌ها همسویی دارد.

از دیدگاه مشارکت‌کنندگان ضعف در همکاری ادارات آموزش و پرورش، شهرداری و غیره جهت فرهنگ‌سازی و اختصاص امکانات به شهرک‌های حاشیه‌نشین، ضعف در همکاری حراست دانشگاه‌ها و مراکز عالی آموزشی از چالش‌های دیگری است. این یافته‌ها با نتایج وطن‌خواه و همکاران (۱۳۹۵)، سینگ و نونس (۲۰۱۳)، نارکو و همکاران (۱۹۹۱) و چن و همکاران (۲۰۲۰) همسویی دارد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان نمود یکی از زیرساخت‌های مهم اجتماعی و فرهنگی و آینده ملت، دانش آموزان می‌باشند که سازمان آموزش و پرورش متولی تربیت و تعلیم آنها می‌باشد. طرفداران نظریه کنترل اجتماعی معتقدند که مدرسه در فرایند اجتماعی کردن جوانان، خانواده و همسالان اهمیت خاصی دارند. خدادادیان و همکاران (۱۳۹۸) معتقد هستند که با آموزش مهارت‌های خودتنظیمی می‌توان گرایش افراد به اعتیاد را کاهش داد. لذا، جای برخی از دروس آموزشی و مهارتی در کتاب‌هایی مثل تعلیمات اجتماعی، دین و زندگی و غیره در خصوص هشدار و آشنایی با مواد مخدر خالی می‌باشد یا گردهمایی و اردوهای فرهنگی تربیتی در حوزه پیشگیری از اعتیاد و غیره وجود ندارد. مسئله دیگر، شهرداری و سازمان‌های مربوط به رفاه عمومی و اجتماعی می‌باشند که باید بستر درست اوقات فراغت مردم را تامین و بخصوص در شهرک‌های حاشیه‌نشین و کم برخوردار تلاش بیشتری داشته باشند.

رزاقی و همکاران (۱۳۹۹) معتقد هستند که بهره‌گیری از حمایت اجتماعی کمک موثری درپیشگیری و درمان سوءمصرف‌کنندگان نماید. بنابراین، این مشکلات و کم‌کاری‌ها موجبات زمینه گرایش به اعتیاد و سایر جرائم اجتماعی و امنیتی را در فضای عمومی جامعه کرمانشاه به وجود می‌آورد و عملا اقدامات تک بعدی پلیس در مقابله با

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

توزیع‌کنندگان مواد مخدر را بی‌تاثیر می‌نماید. از دیدگاه جامعه آماری، ضعف برخورد قاطع دستگاه قضایی با فروشندگان و توزیع‌کنندگان قرص‌های روان‌گردان به بهانه‌های ضعف قانون و مشکلات اخذ حکم برای ورود به اماکن از سوی مقام قضایی با توجه به حقوق شهروندی نیز از چالش‌های دیگری است. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات محمدی (۱۳۹۴) هماهنگی دارد. متخلفین و توزیع کننده‌هایی که با زحمت فراوان و تلاش شبانه‌روزی، برنامه‌ریزی و صرف نیرو و هزینه توسط پرسنل انتظامی و با وجود مشکلاتی نظیر مسائل مربوط به اخذ مجوز قضایی و محدودیت‌های زمانی ورود به منزل و مخفیگاه، دستگیر و به دست قانون سپرده می‌شوند به راحتی و با سپردن کمترین وثیقه‌ها آزاد و دوباره به کار توزیع مواد مخدر مشغول می‌شوند. این گونه موارد نیر به عنوان مصادیق ناهماهنگی دستگاه‌های دخیل در امر پیشگیری و کاهش توزیع مواد مخدر صنعتی قلمداد می‌گردد. از دیگر چالش‌های برون‌سازمانی می‌توان به ضعف همکاری سازمان¬های ذیربط در خصوص راه اندازی کمپ¬های قانونی و کمبود کمپ¬های دولتی، آزاد شدن سریع زندانیان مواد مخدر صنعتی (زندان زدایی) و توزیع مجدد مواد مخدر صنعتی توسط آنها، ضعف در مواد قانونی به منظور مراقبت مستمر از زندانیان مواد مخدر پس از آزادی، و ضعف در فعالیت¬های متمرکز بر پیشگیری از توزیع مواد مخدر صنعتی با استفاده از رسانه¬ها اشاره کرد که برای مقابله با توزیع مواد باید مورد توجه قرار گیرند.

به طور کلی، نتایج حاکی از آن است که پلیس در شهرستان کرمانشاه می‌تواند با برنامه‌ریزی اصولی نسبت به حذف یا کاهش چالش‌های شناسایی شده و مبارزه موفقیت‌آمیز با توزیع‌کنندگان مواد مخدر صنعتی، میزان گرایش، دسترسی و تقاضا به مواد مخدر را کاهش دهد. لیکن صرفا با استفاده از اقدامات سلبی و مقابله‌ای در حوزه پلیسی نمی‌توان اقدامات اساسی در مبارزه جدی با توزیع‌کنندگان مواد مخدر برای کاهش عرضه و دسترسی و در نتیجه کاهش نرخ اعتیاد انجام داد. نبود بسترها و ظرفیت‌های اوقات فراغت در محلات، زمینه ارتباطات ناسالم اجتماعی را افزایش می‌دهد (حاجلی و همکاران، ۱۳۸۹). ساترلند تاکید دارد که ارتباط با نزدیکان و همسالانی که بزهکار باشند، تاثیر زیادی بر تشکیل و تقویت نگرش بزهکاری می‌گذارند و فرد را به سوی بزهکاری

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

سوق می‌دهند و انتقال فرهنگ کج‌روی از راه یک جریان ارتباطات اجتماعی حاصل می‌شود (فروع‌الدین عدل وهمکاران، ۱۳۸۳). بنابراین، کارکردهای ضعیف نهادهای اجتماعی و فرهنگی اقدامات مقابله‌ای پلیس را کم اثر می‌نماید و به عبارتی چالش‌های درون‌سازمانی پلیس با چالش‌های برون‌سازمانی آن گره خورده است و جهت رفع این چالش‌ها و افزایش سطح کیفی و کمی اقدامات پیشگیرانه از اعتیاد بر پایه مبارزه با توزیع‌کنندگان مواد مخدر، از یک طرف نیازمند تغییر نگرش اساسی مدیران و نهادها به رویکرد سیستمی و جامع و از طرف دیگر نیاز به افزایش سطح دخالت مستقیم و غیر مستقیم نهادهای مسئول اعم از نهادهای اجتماعی، فرهنگی و قضایی در همراهی، پشتیبانی و حمایت موثر از پلیس در جهت ارتقاء سطح کیفی اقدامات مقابله‌ای با توزیع‌کنندگان مواد مخدر می باشد، تا فضای اجتماعی مناسبی برای کاهش میزان دسترسی، کاهش تقاضا، کاهش عرضه و در نتیجه کاهش اعتیاد بوجود آید. لذا با توجه به نتایج تحقیق، پیشنهادات کاربردی جهت کاهش و رفع چالش‌های شناسایی شده در رابطه با پیشگیری از اعتیاد از طریق مقابله با توزیع‌کنندگان مواد مخدر صنعتی ارائه می‌گردد:

۱- تجهیزات مناسب کلانتری‌ها به فناوری روز دنیا و توانمند نمودن ماموران که در امر مقابله با توزیع مواد مخدرصنعتی درگیر هستند.

۲- برگزاری مستمرکارگاه‌ها و دوره‌های ضمن خدمت تخصصی و کاربردی برای پرسنل کلانتری در رابطه با افزایش تخصص آنان به انواع شیوه‌های مقابله با توزیع‌کنندگان مواد مخدر.

۳- افزایش اعتبار تجهیز کلانتری‌ها و استفاده از کارکنانی آموزش دیده جهت بکارگیری این تجهیزات.

۴- بهره‌گیری از شیوه‌های مناسب در انتخاب و گزینش منابع و مخبرین برای همکاری موثرتر.

۵- برگزاری جلسات مستمر با سازمان‌های اجتماعی، فرهنگی مسئول و همکار و جلب مشارکت جدی آنان در امر مبارزه با مواد مخدر و بهره‌گیری از ظرفیت آنان.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

۶- پیگیری از راه‌های قانونی برای رفع خلاءهای قانونی و توسعه تعاملات دستگاه قضایی با پلیس و مسئولین حراست دانشگاه‌ها.

۷- پیگیری استفاده از داستان‌های آموزنده در کتاب‌های درسی دانش‌آموزان و همچنین انجام اردوهای فرهنگی تربیتی در حوزه پیشگیری از اعتیاد و غیره.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به محدود بودن نمونه فقط در جامعه آماری خبرگان و کارشناسان پلیس شهرستان کرمانشاه اشاره نمود. از این رو، یافته‌ها تا حدود زیادی وابسته به پارادایم‌های ذهنی مشارکت‌کنندگان می‌باشد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی از جامعه آماری کارشناسان و خبرگان و تمام دست اندرکاران حوزه پیشگیری از اعتیاد و مبارزه با قاچاق مواد مخدر بهره گرفته شود تا از دیدگاه‌های چندجانبه در شناسایی و بکارگیری برنامه‌های عملیاتی در حوزه پیشگیری از اعتیاد بر پایه مقابله مناسب با توزیع‌کنندگان مواد مخدر صنعتی استفاده شود.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در انجام این پژوهش ما را یاری کرده‌اند، تشر و قدردانی می‌شود.

منابع

آتشین، شعله (۱۳۸۱). *ما، اعتیاد، جامعه*. تهران: گوهر منظوم.

اردبیلی، محمدعلی (۱۳۸۳). *حمل و تحویل تحت نظارت*. تهران: ستاد مبارزه با مواد مخدر، نشر میزان.

اسلام دوست، ثریا (۱۳۸۹). *اعتیاد (سبب‌شناسی و درمان)*. تهران: پیام نور.

ترابی، یوسف؛ پاینده، علی وحاجی‌زاده، حسن (۱۳۸۷). عملکرد پلیس در اجرای طرح ارتقای امنیت اجتماعی با رویکرد مواد مخدر از دیدگاه مردم یزد. *فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی*، ۳(۱)، ۶۵-۵۳.

جلیلیان، فرزاد؛ میرزایی علویجه، مهدی؛ آموئی، محمدرضا؛ زینت مطلق، فاضل؛ حاتم‌زاده، ناصر و الهوردی‌پور، حمید (۱۳۹۲). بررسی میزان شیوع و الگوی سوءمصرف مواد در زندانیان شهر کرمانشاه. *فصلنامه علمی-پژوهشی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت*، ۱(۲)، ۴۸-۴۱.

حاجلی، علی؛ زکریایی، محمدعلی و حجتی کرمانی، ستوده (۱۳۸۹). نگرش مردم به سوءمصرف مواد مخدر در کشور. *مجله بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۱(۲)، ۱۱۲-۸۱.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

خدادادیان، محمدرضا؛ کرمی، جهانگیری و یزدان‌بخش، کامران (۱۳۹۸). پیش‌بینی استعداد اعتیاد بر اساس خودتنظیمی ارادی و تحول مثبت نوجوانی دردانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر کرمانشاه. *فصلنامه اعتیادپژوهی*، ۱۳(۵۴)، ۱۲۵-۱۰۹.

رحیمی موقر، آفرین؛ کاظم، محمد و رزاقی، عمران محمد (۱۳۸۰). *روند سوءمصرف مواد مخدر در دهه‌های اخیر در ایران*. تهران: انتشارات سازمان بهزیستی کشور.

رزاقی، عیسی؛ صبحی قراملکی، ناصر؛ زادیونس، صیاد و وکیلی عباسعلیلو، سجاد (۱۳۹۹). بررسی نقش حمایت اجتماعی و تنظیم شناختی هیجان در پیشگیری از عود اعتیاد افراد مبتلا به اختلالات مواد. *فصلنامه اعتیادپژوهی*، ۱۴(۵۵)، ۲۶۱-۲۴۵.

سالاری، آرش؛ علیخانی، مصطفی؛ علیخانی، علیرضا؛ زکی‌یی، علی؛ جمشیدی، تیمور و فرنیا، وحید (۱۳۹۴). مرگ‌های ثبت شده در پزشکی قانونی شهر کرمانشاه به علت مصرف مواد مخدر و بررسی متغیرهای جمعیت‌شناختی و اتوپسی اجساد آنان. *مجله پزشکی قانونی ایران*، ۲۱(۴)، ۲۶۲-۲۵۵.

سخاوت، جعفر (۱۳۸۳). *جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی*. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.

سلیمی، اکبر و نوروزی، بهرام (۱۳۹۵). بررسی دلایل کارآمدی پلیس فرودگاه در کاهش حمل موادمخدر توسط زائران ایرانی به کشور عربستان. *فصلنامه مطالعات مبارزه با مواد مخدر*، ۸(۲۹-۲۸)، ۴۴-۲۷.

شیرزاد، جلال؛ فقیه فرد، پیمان؛ جمشیدی، مسلم؛ احتشامی، علی و رسایی، محمد (۱۳۸۹). بررسی موثرترین شیوه های انتظامی در جلوگیری از ورود مواد مخدر (مطالعه موردی: شهرستان اصفهان). *انتظام اجتماعی*، ۲(۳)، ۱۹۶-۱۷۵.

عبدالهی، سامان و دارابی، شهرداد (۱۳۹۹). مدل ساختاری نقش عوامل محیطی و خانوادگی در پیشگیری رشدمدار از گرایش به مصرف مواد مخدر و روان‌گردان. *فصلنامه اعتیادپژوهی*، ۱۴(۵۶)، ۵۸-۴۱.

علیوردی‌نیا، اکبر و میرمحمدتباردیوکلایی، سیداحمد (۱۳۹۲). وضعیت مواد مخدر در ایران و بررسی تعهدات بین‌المللی پلیس در امر مبارزه علیه مواد مخدر. *فصلنامه مطالعات بین‌المللی پلیس*، ۳(۱۲)، ۴۴-۲۹.

غنجی، علی (۱۳۸۶). *کلیات مواد مخدر*. تهران: انتشارات معاونت آموزش ناجا.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

فرشید، ناصر و یادگارنژاد، امین (۱۳۹۵). بررسی موثرترین شیوه‌های مقابله با قاچاق مواد مخدر. *فصلنامه علمی-تخصصی دانش انتظامی*، ۷(۱۶)، ۹۱-۶۷.

فروع‌الدین عدل، اکبر؛ صدرالسادات، سیدجلال؛ بیگلریان، اکبر و جوادی یگانه، محمدرضا (۱۳۸۳). تاثیر هم‌نشینی و معاشرت با گروه هنجارشکن در گرایش جوانان به اعتیاد. *فصلنامه علمی و پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۴(۱۵)، ۳۳۲-۳۱۹.

قدیرزاده، محمدرضا (۱۳۹۴). *تفاوت مخدرهای سنتی و صنعتی*. تهران: نشریات جام جم.

کلانتری، محسن (۱۳۸۹). تحلیل جغرافیایی جرایم مرتبط با مواد مخدر در استان کرمانشاه. *نشریه اصلاح و تربیت*، ۹(۹۹)، ۴۰-۳۸.

کرمی، حمیدرضا؛ جزینی، علیرضا؛کریمی، مجید و سلیمانی، سیروس (۱۳۹۸). بررسی چالش‌های پلیس مبارزه با مواد مخدر در مقابله با انحراف پیش‌سازه‌ها از مسیر قانون. *فصلنامه پژوهش-های دانش انتظامی*، ۲۱(۲)، ۲۰۸-۱۷۹.

محمدی، یاسر (۱۳۹۴). *بررسی نقش نیروی انتظامی در پیشگیری از قاچاق مواد مخدر در شهرستان بوشهر*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه آزاد اسلامی بوشهر.

مرتضوی قهی، علی (۱۳۸۲). *قاچاق بین‌المللی مواد مخدر و حقوق بین‌الملل*. تهران: دبیرخانه ستاد مبارزه با مواد مخدر.

مویدی، سیداحد (۱۳۹۴). اقدامات انتظامی در پیشگیری از حمل مواد مخدر به خارج ازکشور (مبادی هوایی ۱۳۹۰-۱۳۹۲). *فصلنامه مطالعات مبارزه با مواد مخدر*، ۷(۲۴-۲۵)، ۱۵-۱۱

مویدی، علی (۱۳۹۴). اجرای الگوی انتظامی مقابله با فروش مواد مخدر. *فصلنامه مطالعات مبارزه با مواد مخدر*، ۷(۲۴-۲۵)، ۴۵-۳۷.

نیّر، حسین (۱۳۷۲). *فرهنگ عمومی مواد مخدر(روان‌گردان‌ها)*. تهران: مؤلف، چاپ اول.

وطن‌خواه، حمید؛ آقاخانی، جعفر و نظری منظم، مهدی (۱۳۹۵). پلیس و مقابله با مواد روان‌گردان. *فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد*، ۳(۱۲)، ۱۸۲-۱۵۱.

References

Aliverdinia, A., & Pridemore, W. A. (2008). An Overview of the Illicit Narcotics Problem in the Islamic Republic of Iran. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 16(2), 155-170.

Behera, B. (2013). Drug Trafficking as a Nontraditional Security Threat to Central Asian States. *Journal of International Relations*, 17(2), 229-251.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

Chen, J., Liu, L., Liu, H., Long, D., Xu, C., & Zhou, H. (2020). The Spatial Heterogeneity of Factors of Drug Dealing: A Case Study from ZG, China. *ISPRS International Journal of Geo-Information*, 9(4), 205.

Coomber, R., Moyle, L., & South, N. (2016). The normalisation of drug supply: The social supply of drugs as the "other side" of the history of normalisation. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 23(3), 255-263.

Dickinson, T., & Jacques, S. (2021). Drug Control Policy, Normalization, and Symbolic Boundaries in Amsterdam's Coffee Shops. *The British Journal of Criminology*, 61(1), 22-40.

Hamza, A. S. A., Ali, F. A., & Hassoon, T. A. (2020). Drug Addiction and the Most Important Diseases that affect Human Mental, Mental and Physical Health in Iraqi Society. *Indian Journal of Forensic Medicine & Toxicology*, 14(2), 925-930.

Hathaway, A. D., Comeau, N. C., & Erickson, P. G. (2011). Cannabis normalization and stigma: Contemporary practices of moral regulation. *Criminology & Criminal Justice*, 11(5), 451-469.

Jebril, E. H. D. A. (2020). Factors Leading to Drug Addiction From The Point of View of Young People Reviewing Drug Addiction Treatment Centers in Jordan. *Jordan Drug Enforcement Administration*, 1(47), 5-20.

Johnson, C., & Goldstein, A. (2009*). Choice of drug czar indicates focus on treatment, not jail*. The Washington Post.

Low, W. Y., Zulkifli, S. N., Yusof, K., Batumalail, S., & Aye, K. W. (1996). The drug abuse problem in Peninsular Malaysia: parent and child differences in knowledge, attitudes and perceptions. *Drug & Alcohol Dependence*, 42(2), 105-115.

Nurco, D. N., Hanlon, T. E., & Kinlock, T. W. (1991). Recent research on the relationship between illicit drug use and crime. *Behavioral Sciences & the Law*, 9(3), 221-242.

Piazza, J. A. (2011). The Illicit Drug Trade, Counternarcotics Strategies and Terrorism, *Public Choice*, 149(4), 297-314.

Singh, N. K., & Nunes, W. (2013). Drug Trafficking and Narco-terrorism as Security Threats: A Study of India's North-east. *India Quarterly*, 69(1), 65-82.

Zeledon, I., West, A., Antony, V., Telles, V., Begay, C., Henderson, B., ... & Soto, C. (2020). Statewide collaborative partnerships among American Indian and Alaska Native (AI/AN) communities in California to target the opioid epidemic: Preliminary results of the Tribal Medication Assisted Treatment (MAT) key informant needs assessment. *Journal of substance Abuse Treatment*, 108, 9-19.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67]

[DOI: 10.52547/etiadpajohi.15.60.67] [Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-10-30]